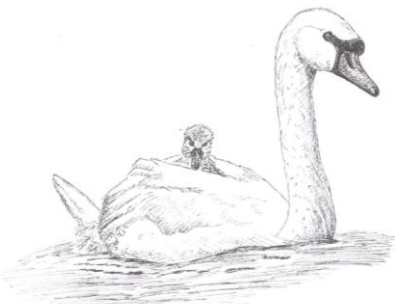

Moudivláček

Obsah

- Zápis z členské schůze MOS2
- Mapování labutí4
- Vlhoviště Malá Lipová5
- Zajímavá pozorování5
- Nová budova ORNIS6
- Nový web ORNIS7
- Padesát druhů není málo8
- Ptáci v Bibli9
- Exkurze MOS 11

Vážení čtenáři,

Uplynulý rok rozhodně nebyl jedním z typických - naopak. Pandemie covidu-19, jakoby vystřižená z klasických sci-fi románů a filmů, zasáhla každého z nás. Velmi výrazným způsobem mimo jiné omezila cestování do zahraničí, o to větší pozornost jsme ale mohli věnovat ptákům svého nejbližšího okolí. V současné době se zdá, že se rok 2020 u nás kupodivu neprojevil vyšším počtem okroužkovaných ptáků. Důvod je zřejmý - nastal velmi výrazný propad počtu ptáků na krmítcích, především těch nejčastějších, sýkor koňader. Na stanici nám zůstala více jak polovina slunečnice, kterou jsme v dřívějších letech bez problémů zkrmili nebo prodali.

Kolem Vánoc ale dostali nedočkaví ornitologové a mapovatelé netrpělivě očekávaný nevšední dárek - druhý evropský atlas hnízdicích ptáků. Vpravdě monumentální dílo, vážíci 5 kilogramů, navíc způsobem zpracování i kvalitou výstupů předčilo všechna očekávání. Jde vsuktku o průlom v ornitologické literatuře a našich znalostech o ptácích Evropy. Pro celkem 556 druhů jsou k dispozici detailní údaje z tohoto subkontinentu včetně vůbec poprvé takto zpracované evropské části Ruska. Dalších 69 vzácných druhů je dále uvedeno stručnějším formou v dodatku. Co je zřejmě pro současnou globalizovanou Evropu typické je fakt, že okolo 10% z tohoto výčtu tvoří druhy nepůvodní; ať již vysazené záměrně nebo jde o nechtěné úniky a následné zabydlení se v evropské přírodě. Nesmírně cenné je také srovnání současného stavu se stavem z doby prvního mapování v 90. letech minulého století. České čtenáře může dílo těšit o to víc, že se na něm výrazně podílela i Česká společnost ornitologická, a její tři pracovníci figurují mezi celkem 12 autory. Naším čtenářům přejeme co nejrychlejší utlumení covidového útoku, brzký návrat do "normálu" a krásné zážitky v probouzející se jarní přírodě.

Josef Chytil

Zápis ze členské schůze Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO

Členská schůze Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO se konala 19. února 2021 od 17:00. Vůbec poprvé v historii proběhla online – tedy formou vynucenou aktuální situací s epidemií covid-19. Technická pomoc při práci na platformě zoom poskytnuté ČSO byla zajištěna O. Belfínem. Schůze byla řádně svolána, všichni členové MOS obdrželi instrukce ke způsobu připojení (účasti na schůzi) i k možnosti aktivně se schůze zúčastnit (tedy možnost hlásit se do diskuse apod.). Schůze proběhla dle pozvánky od 17:00.

Od stanoveného začátku se účastníci schůze postupně připojovali, počet účastníků se pohyboval po většinu schůze přes 20 (maximální počet byl 25 účastníků). Z celkového počtu bylo 23 členů MOS a 2 hosté. Během schůze se projednaly následující body:

Přivítání, úvodní slovo, organizační informace: Účastníky schůze přivítala předsedkyně MOS K. Ševčíková a stručně je seznámila s prací v programu zoom a s možnostmi, jak se hlásit do diskuze.

Činnost v roce 2020 a výhled do roku 2021 (K. Ševčíková): Naprosto zásadní informací druhého bodu je skutečnost, že k 1. 1. 2021 proběhla fúze Moravského ornitologického spolku s Moravským ornitologickým spolkem – středomoravskou pobočkou ČSO. Podklady byly odeslány k soudu a čeká se na oficiální schválení. Nadále velmi dobře fungují a jsou využívány sociální sítě. Pokračujeme v pravidelném vydávání zpravodaje Moudivláček, v přípravě k odeslání do tisku je další číslo Zpráv MOS. K. Ševčíková vyzvala k zasílání příspěvků do publikací i na web. Určitě potěšitelná je zpráva o výrazném nárůstu členské základny MOS – v roce 2020 přistoupilo celkem 41 nových členů, nikdo nezemřel.

Nemalou část agendy i nadále tvoří správní řízení; loňský rok nebyl výjimkou. Nejčastěji se jednalo o kácení nelesní zeleně, negativní vliv a návrhy náprav v případě zateplování domů a zásahy do životního cyklu či do biotopu zvláště chráněných druhů živočichů. Významnou činností v této oblasti jsou i biologické dozory při kácení v olomouckých parcích a ve Fakultní nemocnici Olomouc.

Ne úplně nejlépe, ale ani nejhůře, si vedeme v účasti v monitoringu běžných druhů ptáků v rámci projektu LSD – v Olomouckém kraji se zatím počítá jen na devíti liniích. Členové MOS pokračují v účasti na řadě kroužkovacích akcí (Bartošovice, Nesyt, Červenohorské sedlo), kde pokrývají nemalou část odchytů. Výrazně se také podílíme na monitoringu vybraných druhů/skupin ptáků v ptačích oblastech (Libavá, Jeseníky, Beskydy, Hostýnské vrchy, Litovelské Pomoraví).

Pozemky města Přerova v ptačí rezervaci Malá Lipová jsou těsně před vykoupením. Pro letošní rok se na lokalitě plánuje první brigáda a exkurze.

Exkurze byly v roce 2020 dosti omezeny kvůli pandemii koronaviru. Přesto se nějaké akce podařilo uskutečnit. Pro rok 2021 se předpokládá uskutečnit akce v tradičním rozsahu, vše ale bude záležet na aktuální epidemiologické situaci. Vzhledem k aktuální situaci s covidem bylo rozhodnuto letos nepořádat žádný

VTV, jako náhrada budou členové MOS směřováni k monitoringu hnízdících labutí velkých (předběžný termínem je 4. - 6. června 2021).

Závěrečným bodem úvodní prezentace bylo poděkování všem partnerům a příznivcům MOS.

Součástí druhého bodu byla i **zpráva o hospodaření v roce 2020**, kterou přednesla hospodářka J. Lukášová. Na základě zobrazených tabulek nákladů a výnosů a stavu majetku poukázala na dosažený zisk. Rozebrala jednotlivé náklady a výnosy. Ohledně majetku informovala členy o zápůjčce peněz ve výši 100 000 Kč Jihomoravské pobočce ČSO na projekt Přeshraniční spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika se splatností 31. 12. 2022.

Vystoupení zástupce ČSO: Za ČSO stručně vystoupil její ředitel Z. Vermouzek. Pochválil MOS za odvahu uskutečnit vůbec první pobočkovou schůzi ČSO touto formou, zmínil základní směřování ČSO v této době a pochvalně kvitoval účast veřejnosti v již 3. ročníků Ptačí hodinky (sledování ptáků na krmítkách).

Voříšek P.: To nej z Evropského atlasu hnízdního rozšíření ptáků: Následovalo velmi očekávané vystoupení P. Voříška (vedoucí jednotky Euromonitoringu v ČSO) představující jak druhý hnízdní atlas ptáků Evropy, tak i řadu zajímavostí ze zákulisí vzniku. Lepšího přednášejícího MOS nemohl získat – P. Voříšek byl jedním z hlavních organizátorů tohoto mapování a je jedním ze tří hlavních autorů vydaného evropského atlasu. Během přednášky diváci nejprve zhlédli krátké video shrnující o atlase „to hlavní“. P. Voříšek nás krátce seznámil, jak se na výsledky v knize dívat a nechybělo ani stručné představení nejzajímavějších výsledků: změny rozšíření některých druhů, případné změny početností a další. Povídání bylo zakončeno pokračováním plodné spolupráce s různými skupinami ornitologů ze zemí s menšími zkušenostmi s dlouhodobými monitoringy, především se zeměmi V Evropy. Bližší informace budou také zveřejněny v recenzi v chystaném čísle Zpráv MOS.

Šírek: Ornitologické zajímavosti: J. Šírek seznámil účastníky schůze s ptačími raritami, které se v ČR objevily v roce 2020. Podařilo se pro ČR objevit čtyřstý druh ptáka, vodouše žlutonohého. Zajímavý byl mimo jiné nález rorýse velkého na pražském sídlišti, ale i pozorování dropa malého na střední Moravě. Samozřejmě nezklamaly ani podzimní odchyty na Červenohorském sedle. FK ČSO posuzovala za rok 2020 přes 200 případů, z nichž značnou část tvořila pozorování kulíka hnědého, motáka stepního a racka mořského, od roku 2021 nebudou nadále posuzována pozorování bernešky tmavé, kulíka hnědého a motáka stepního.

Monitoring ptačích oblastí v roce 2020: Zástupci patronátních skupin ptačích oblastí stručně představili výsledky monitoringů v roce 2020. Za PO Jeseníky O. Belfín, PO Hostýnské vrchy M. Vymazal, PO Libavá K. Ševčíková a PO Litovelské Pomoraví P. Kovařík.

Příspěvky účastníků schůze: J. Chytil vystoupil s nejnovější situací ohledně výstavby nové ornitologické stanice: Krajský úřad našel možnost investice této stavby, takže na konci října 2020 bylo předáno staveniště firmě, která byla vybrá-

na ve výběrovém řízení. Jedná se o firmu Ptáček (je to opravdu jen náhoda!), v době konání schůze MOS jsou již vybetonovány základy nové budovy. Celý projekt (nová budova, přestěhování sbírek, knihovny a veškerého mobiliáře, následná generální oprava stávající budovy současně s instalací zcela nové expozice „Ptáci Česka“) by měl být hotový do necelých tří let. ORNIS je v současné době kvůli rekonstrukci veřejnosti uzavřen, dopředu ohlášené návštěvy jsou možné. Záchranná stanice funguje dále bez omezení.

Ukončení schůze: K. Ševčíková poděkovala všem za aktivní účast. Schůze byla ukončena v 19:30.

Zapsal: Josef Chytil, ověřila: Kateřina Ševčíková

Zapojte se do mapování hnízdících labutí!

Na červen loňského roku bylo naplánováno mapování hnízdního rozšíření labutí, které však bylo kvůli pandemii koronaviru odloženo na letošní rok 2021 (viz Moudivláček 1/2020). Podobné sčítání organizoval v 80. letech minulého století J. Hora na území celého Československa, podrobnější údaje o hnízdění na území bývalého Severomoravského kraje pocházejí ještě z roku 1996. Nastal tedy ideální čas celou akci po čtvrt století zopakovat a zjistit, jak jsou na tom labutě nyní. Do akce se plánují zapojit všechny moravské pobočky ČSO, záleží tedy na nás všech, zda se podaří zmapovat celou Moravu.

Jak tedy na to? Metodika je jednoduchá:

1. Na mapě (<https://bit.ly/3w7ReDu>) či v tabulce (<https://bit.ly/3ofqSNk>) si vyberu volné lokality, které bych chtěl zkontrolovat, a sdělím je e-mailem info@mos-cso.cz koordinátorům - to je důležité, abychom měli všichni přehled o tom, které lokality budou pokryté, a které ne. Pokud svou lokalitu v tabulce nenaleznu, nevadí, napíšu si o ni e-mailem.
2. Vybrané lokality vyrazím zkontrolovat nejlépe v termínu: 1. – 6. 6. (doplňkově ale oceníme i údaje získané v jiných dnech) .
3. Na lokalitách zjistím, zda jsou přítomny labutě. Velice důležité jsou i negativní kontroly! (I pokud se na lokalitě žádná labuť nevyskytuje, pošlu o tom pak zprávu.)
4. Pokud jsou přítomna mláďata, spočítám je a rozliším je (je-li to možné) na šedá a bílá. Pokud je na lokalitě rodinek více, spočítám mláďata pro každou zvlášť.
5. Vítané jsou i doplňující informace, např. umístění hnízda, počet vajec (hnízda cíleně nekontrolovat), příčina neúspěšného hnízdění, zbarvení nohou samce a samice nebo přítomnost husice nilské... A samozřejmě vše další, co Vás napadne.
6. Výsledky pošlu emailem na stejnou adresu a nejlépe je zapíšu i do databáze birds.cz, pokud možno do konce července.

Závěrem bychom rádi dopředu poděkovali všem, kteří se plánují do sčítání zapojit. Účast každého je důležitá, neboť platí jednoduchá rovnice – čím víc spolupracovníků, tím více zkontrolovaných lokalit. Těšíme se na spolupráci a přejeme Vám mnoho labutích zážitků!

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Petr Kovařík, e-mail: kov.petr(at)seznam.cz

Ondřej Belfín, e-mail: ondra.belfin(at)gmail.com

Rodící se nová rezervace na Malé Lipové

Jednou z nových ptačích rezervací, které zpravuje Česká společnost ornitologická, se pomalu, ale jistě, stává i Malá Lipová nedaleko Přerova. Během dubna jsme podepsali kupní smlouvu s městem Přerovem, do vlastnictví se nám tak dostal více jak hektar klíčových pozemků, mezi nimiž je třeba i „Velká stěna“, v níž hnízdí většina vlčích párů. Nyní se pustíme do vyjednávání s dalšími majiteli pozemků, abychom měli kontrolu nad celou lokalitou.

A jaký je s pískovnou vlastně záměr? Rezervace má být ukázkovým hnízdištěm vlhy pestré tak, aby návštěvníci (ať už pozorovatelé nebo snímkučtívi fotografové) mohli tyto úchvatné ptáky pozorovat a nerušit při hnízdění. Z tohoto důvodu plánujeme postavit pozorovatelnu, ale i fotokryt. Mimo to bude lokalita doplněna dalším vybavením: posezením, lavičkou s romantickým výhledem, stojanem na kola nebo naučnými cedulemi. Samozřejmě je plánovaná jistá péče o lokalitu (managementové úpravy), ale i exkurze pro veřejnost (první VIP pro dárcy proběhne už letos!). Na letošní rok jsou pak naplánované různé průzkumy, mimo ptáky se různí odborníci zaměří třeba i na hmyz, pavouky, rostliny anebo houby. Vybrané skupiny pak budeme sledovat i v dalších letech, abychom věděli, jak se jim na lokalitě daří.

Ač se výše zmíněné plány rodily v mnoha hlavách již od doby, kdy jsme se na odkoupení pozemků dohodli, k jejich ucelení došlo až na schůzce zástupců MOS a ČSO 25. března. A nezůstalo jen u myšlenek na papíře. Hned 7. dubna proběhl na lokalitě úklid nejnápadnějších odpadů (hlavně z Velké stěny) a spálení dvou hromad klestí z předchozích let. Rozběhla se práce na cedulích upozorňujících návštěvníky pískovny na své obyvatele a vybízející k ohleduplnému chování. Nyní zároveň dáváme dohromady jakousi „patronátní skupinu“, která bude vymýšlet, co a jak se na lokalitě uskuteční a vytvoří. Máte chuť přiložit ruku k dílu? Ozvěte se nám a vytvoříme společně příjemné místo nejen pro lidi, ale hlavně pro vlhy!

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Zajímavosti ze střední Moravy za říjen 2020 - březen 2021

Období se vyznačovalo relativně teplým počasím s mírným průběhem zimy. Silnější mrazy přišly až v únoru a způsobily zamrznutí vod. Nástup jara byl pomalý, po

zimě zůstaly v polích větší louže naznačující, že srážkové deficity z minulosti jsou pryč.

Při podzimních odchycích na Červenohorském sedle byli odchyceni tři budničci pruhohlaví, jeden budniček temný – teprve potřetí u nás - a počátkem října také sedmý strnad severní pro ČR.

Výjimečný rok pro racka velkého přinesl ještě listopadový výskyt nedospělého ptáka v Tovačově. Po několika letech se na střední Moravě objevil v listopadu také racek tříprstý, zdržel se šest dnů v Tovačově a poté byl snad stejný pták pozorován na poli u Němčic na Kroměřížsku.

V prosinci se objevili dva kormoráni malí – u Tovačova a na Šumpersku, na jaře pak znovu jeden pták u Doubravic na Šumpersku.

V zimním období se na vodách zdržovalo množství tradičních zimních hostů – morčáci velcí a bílí, hoholi severní, ojediněle také turpani hnědí.

Teplá zima možná popletla husice nilské, které v průběhu ledna vyseděly v Majetíně násadu 11 vajec a vyvedly nakonec pět mladých housat. Pohled na ro-dinku klouzající se na ledě zamrzlého rybníčku s malým okem byl až dojemný a dostal se i do novin a zpráv.

Jaro začalo brzkým přiletem některých bahňáků – koliha malá se objevila již 20. března, brzy se objevili i kulíci říční, jespák obecný, jespáci bojovní a vodouši rudonoží. Jako jedni z prvních bahňáků již koncem února přilétli kulíci zlatí a na zastávce na hanáckých polích při jejich cestě do severní Evropy se jich zastavilo mnoho desítek a koncem března na Kroměřížsku až tři stovky.

Moderní technika umožňuje sledovat některé táhnoucí druhy doslova přesně. Dokázal to i satelitní odečet samce orla volavého jménem Sven, označeného v Estonsku, který si to z Kréty směřoval na své hnízdiště přes celou Moravu, zastavil se na chvíli kousek od Kojetína, a aniž by ho někdo pozoroval, odlétl v klidu do Polska, kde přenocoval. Na našem území se i s odpočinkem zdržel necelých pět hodin.

Za zmínku stojí i negativní zjištění. Z druhů, které v oblasti střední Moravy nebyly v tomto období vůbec zjištěny, stojí za připomenutí brkoslav severní. Za celé období nebyl pozorován jediný pták a jeho invaze se stále čeká.

Jiří Šírek, e-mail: jirka.sirek(at)seznam.cz

Ptáci budou hnízdit v novém

Jediná ornitologická stanice v České republice je milovníkům ptáků dobře známá. Stojí na svém místě již téměř 90 let, v její poslední podobě přesně 40 let. A to je ta potíž – byla postavena v době hlubokého socialismu v rámci Akcí Z. Tedy v době, kdy nutnost energetických úspor byla věc téměř neznámá; a podle toho také stavba dopadla. Především nápadná velká okna, tvořená tzv. boletickými panely, jsou z hlediska energetického naprostou katastrofou. Původní myšlenka jejich nahrazení energeticky vhodnějším řešením ovšem narazila na takové

stavební, finanční i provozní problémy, že se ukázalo jako nereálné. Daleko jednodušší byla celková oprava budovy. Ta by stavebně byla reálná, ale vůbec by nezohledňovala již delší dobu velmi neutěšenou (mírně řečeno) situaci se sbírkami na ORNIS. Oba depozitáře (preparátů i kožek) doslova praskají ve švech, a oologická sbírka (vejce) k tomu nemá daleko. Řešení se nakonec posunulo směrem k výstavbě zcela nové budovy, kde by v celém prvním patře vznikl moderní depozitář. Dalším krokem by byla generální oprava současné budovy. Původní termín zahájení stavby v roce 2017 sice padl, ale v programu IROP se nakonec v roce 2020 finance přece jen našly. Mohla tak být zahájena stavba podle již hotového projektu „Muzeum Komenského v Přerově – Rekonstrukce budovy ORNIS“.

Dne 26. 10. 2020 došlo k oficiálnímu předání staveniště zhotoviteli, tj. firmě Ptáček – pozemní stavby s.r.o. V současné době tak kolemjdoucí, směřující nejčastěji na velkou lagunu, případně na přilehlé zahrádky, míjejí staveniště nové budovy ornitologické stanice. Ta má být hotova do konce příštího roku, pak bude následovat několik měsíců stěhování veškerého inventáře včetně druhých nejpočetnějších ornitologických sbírek a zřejmě vůbec nejrozsáhlejší ornitologické knihovny u nás do nové budovy. Konečnou fází projektu představuje úplná oprava stávající budovy ORNISu včetně zcela přepracované expozice „Ptáci České republiky“ – jediné takovéto expozice v Česku. Shrnutí – ornitologové (a nejen oni) se mají na co těšit!

Josef Chytil, e-mail: jchytil(at)centrum.cz

Nový web ORNIS

Moravský ornitologický spolek – středomoravská pobočka ČSO je již historicky s Ornitologickou stanicí Muzea Komenského (zkráceně ORNIS) spojen pomyslnou pupeční šňůrou. Nejen proto jsou pro většinu členů MOS jistě webové stránky stanice www.ornis.cz dobře známy. V průběhu roku 2020 a na počátku toho letošního jsme již zastaralé webové stránky zcela inovovali, a to po stránce designové i obsahové. Nového designu si samozřejmě všimne každý, kdo stránky navštíví.

Jedná se o moderní dlaždicové zobrazení, které je lépe přizpůsobeno prohlížení v mobilních telefonech. Již dnes je mimochodem z mobilů více než 50% přístupů na stránky a lze očekávat v budoucnosti zvyšování tohoto podílu. Kromě klasických informací představujících naše činnosti jako jsou Záchraná stanice pro hendicepované živočichy, Ekoporadna, Houbařská poradna, muzejní sbírky, výukové programy nebo jiné akce pro veřejnost, zde můžeme najít pro členy MOS jednu zásadní novinku. Touto novinkou je zveřejňování celých čísel Zpráv MOS volně ke stažení. V minulosti byly na webu pouze obsahy jednotlivých čísel a konkrétní články byly v elektronické podobě jako PDF dokumenty jen na vyžádání. V současnosti (konec února 2020) máme zveřejněny jednotlivé ročníky zpětně do roku 2007. Další ročníky plánujeme postupně přidávat, leč bude to práce zdlouha-

vá. Většinu starších čísel musíme totiž nejdříve oskenovat. Zároveň platí, že jsme se rozhodli uveřejňovat plné znění článků se zpožděním dvou let.

Ambiciozním plánem je stihnout do konce roku 2021 zveřejnění všech ročníků zpětně. Sám jsem zvědavý, jak se nám to podaří. A kde tedy Zprávy MOS najdete? V sekci Odborná činnost – Zprávy MOS – Obsahy vyšlých čísel (odkaz: <https://ornis.cz/obsahy-vyslych-cisel-zprav-mos>).

Zde by bylo vhodné upozornit také na web www.biblioteka.cz, který sdružuje české přírodovědné časopisy, sborníky, zpravodaje (včetně Moudivláčku) a další periodika i neperiodické tiskoviny. Část Zpráv MOS je možné stáhnout právě i na tomto webu.

Martin Vymazal, e-mail: [MVymazal\(at\)seznam.cz](mailto:MVymazal(at)seznam.cz)

Padesát druhů není vůbec málo

Na jaře 2019 jsem se zúčastnil veřejné vycházky Moravského ornitologického spolku, která se konala na tovačovských rybnících. Zdálo se mi tehdy neuvěřitelné, že během přibližně tříhodinové vycházky jsme společně spatřili okolo 70 druhů ptáků. „Tolik druhů na jednom místě, to snad ani není možné,“ říkal jsem si. Dnes, o dva roky později, jsem na stejném místě napočítal rovnou padesátku, a to pouze vlastníma očima a ušima. Mám radost, že od doby, kdy jsem dovedl poznat sotva kosa od vrány, jsem nabyl nějaké ty zkušenosti a právě o tom bych vám chtěl napsat.

V sobotu 24. dubna 2021 jsem si ještě vzal šátek a čepici, ale nakonec s hřejícím dopoledním sluníčkem nebyly potřeba. Okolo 10. dopolední jsem odcházel od auta, které pravidelně nechávám na konci Věrovan v místní části Rakodavy u cesty, která vede směrem k rybníkům. A už z dřívějšíka se mi osvědčilo začít pozorovat hned tam. Obvykle začínám ještě u posledních domů s vrabci domácími i polními a rehkem domácím, ale v tento den byl první pozorovaný druh rovnou letošní první zvonohlík zahradní! Chvilí mi trvalo, než jsem si tohoto ptáčka vybavil v paměti, přece jsem ho neviděl od pozdního léta. Tak to mi udělalo velkou radost. Pomalu s každým dalším keřem přibývaly druhy a já se radoval ze střízlíků, strnadů, konipasů či pěnic a řekl si, že tohle by stálo za zapisování. Doufal jsem i v ťuhýka, kterého jsem vícekrát spatřil na místě křížení cest před prvním potokem, ale bylo na něj brzy. Nade mnou pak prolétali „obyčejní“ kosi, holubi, káně, ale už také pár vlaštovek nebo nádherný moták pochop. No, než jsem vůbec došel k vodě, bylo to už hodně přes dvacet druhů.

Samozřejmě, že plochy rybníků přinesly další ptáky, především vodní, kde tedy ještě v určování mám co dohánět. Určitě byli mezi racky chechtavými a bělohlavými (těmhle velikánům soukromě říkám Airbus A-380) i další, ale ty zatím nepoznám. Měl jsem nejen knihu (Svenssona) a dalekohled, ale také štěstí na kolegy, kteří právě balili své fotovybavení na křižovatce cest mezi čtyřmi rybníky a upozornili mě na racky malé, které jsem pak následně dohledal svým triedrem. Zara-

doval jsem se, že teď už poznám tři druhy racků z těch mnoha desítek. V dalekém rákosí se určitě skrývaly i další poklady (možná třeba i volavka rusohlavá :-), jenže bez stativového dalekohledu na tohle zatím nestačím. Na jedné z cest mezi rybníky pravidelně sídlí můj oblíbený strnad rákosní (byli tam nejmíň dva) a potěšili mě i první letošní rákosníci proužkovaní i obecní a pár překrásných stehlíků. Na cvrčilkou slavíkovou, která žije na stejném místě, jsem toho dne štěstí neměl.

Mezi zajímavosti mého pozorování patřil například „takový divný strakapoud“. Než si to můj mozek nějak přebal, z jednoho strakapouda byli najednou dva - zachytil jsem okamžik páření, jen to vypadalo tak divně, že jsem to nerozpoznal. Byly to tak tři vteřiny maximálně, ale ten kouzelný pohled jsem měl před sebou, i když jsem ten obraz vstřebal až za chvíli. Potěšil mě i jeden šoupálek (samozřejmě, že nevím, zda krátko- či dlouhoprstý), který šplhal dokola po kmeni starého stromu. S některými druhy mi pomohla aplikace BirdNET, díky níž jsem pro mě nezvykle znějící pěnici určil jako slavíkovou a s její pomocí jsem také srovnával zpěv jednotlivých rákosníků. Doporučuju si aplikaci stáhnout a používat ji jako jednu z pomůcek při určování.

Ačkoliv nebylo mým cílem nalezení co nejvíce druhů, na konci procházky jsem měl rovnou padesátku s tím, že za celou cestu jsem neviděl ani jednu sojku, straku, mlynaříka či kvíčalu, kteří by počet ještě navýšili. Další minimálně dva druhy jsem nerozpoznal, takže jsem je nepočítal. Jsem moc rád, že na dosah z Olomouce je fantastická lokalita, která nabízí tolik ptáčích krásy na jednom místě. Těším se na další tovačovská pozorování a další získávání znalostí o ptáčích!

Tomáš Kedzior, e-mail: T.Kedzior(at)seznam.cz

Ptáci v Bibli

Sup (hebr. "dááh", snad „luňák“, různé překlady mají luňák červený, černý luňák, sokol). Spíše než o supa jde o nějakého menšího dravce rychlého letu, jak vysvitá z hebrejského jména dá'á, odvozeného od slovesa dá'á = rychle létati. V líčení posledního soudu Izaiáš prorokuje zpusťlost Idumejské země, která se stane pouští, kde budou sídlit všelijaké příšery, mezi nimiž je jmenován také sup (luňák): "... bude příbytkem draků a obydlím sov. Tam se budou potkávati spolu zvěř s ptactvem a příšera jedna druhé se ozývati; tam toliko noční přeluda se usadí, a odpochnutí sobě nalezne. Tam se zhnízdí sup, a škrěceti bude, a když vysedí, shromáždí je pod stín svůj; tam také shledají se luňáci jeden s druhým" (citace z Bible Kralické dle překladu z r. 1613).

Luňák a káně vedlé pokolení svého (hebr. "ajjá", podle jiných krahujec nebo různé druhy jestřábů, sokolů, luňáků či dravé ptactvo obecně).

Jestřáb vedlé pokolení svého (hebr. néc, snad sokol nebo krahujec) Hebrejské néc (nes), se tradičně tlumočí jako jestřáb nebo krahujec, ale většina novějších překladatelů se shoduje na tom, že jde spíše o sokola. Podle nich se jestřáb označuje hebrejským slovem 'ajjá, které náš text překládá jako káně nebo sup. Že použití slova jestřáb je nepřesné ukazují verše z knihy Job, kde se mluví o tahu k jihu, ačkoli jestřáb není tažným ptákem.: "Zdali podlé rozumu tvého létá

jestřáb, roztahuje křídla svá na poledne?" Ti, kteří tvrdí, že jde skutečně o jestřába, pak tato slova vykládají, že létá proti silnému větru jižnímu.

Raroh (různé překlady mají sýček, kulich, sova ušatá, sova, nebo čáp).

Sova. V Palestině je asi 18 druhů sov. Hebrejské "tachmás" (chámas = býti krutý) znamená podle slovníků pštrosího samce nebo kukačku, uvádí se také lelek. Jako sova se překládá i "bat ja'aná", (doslova pštros). Tento výraz připomíná žravost, a proto asi půjde o nějakého dravce. O sovách se ve Starém Zákoně hovoří osmkrát, a to pomocí čtyř hebrejských výrazů. Jejich překlad je pravděpodobně správný, ale může jít o několik různých druhů. Hebr. "lilit" najdeme pouze u Izaiáše: "A vzroste na palácích jejích trní, kopřivy a bodláčí na hradích jejích, a bude příbytkem draků a obydlím sov. Tam se budou potkávati spolu zvěř s ptactvem, a příšera jedna druhé se ozývati; tam toliko noční přeluda se usadí, a odpočinutí sobě nalezne." Zde jmenovaná těžko určitelná zvířata dohromady zřejmě slouží k navození představy zkázy. České překlady jsou "noční přeluda" nebo "upír". Má se za to, že jde o slovo přejaté z asyrského označení ženského démona noci lilitu (hebr. lajil = noc). Podle rabínské tradice šlo o ducha číhajícího v noci v podobě hezky oblečené ženy. Židovská legenda vypráví, že Lilít byla první ženou Adamovou, ale protože použila Božího jména k magii, byla změněna v démona, jehož zálibou bylo zabíjet malé děti. Izraelští zoologové navrhují jako řešení pušťika obecného. Možná, že lilit bylo skutečné zvíře, ale protože další důkazy chybí, nezbyvá než je ponechat jako neurčené.

Vodní káně - hebr. „šachaf“, podle jiných „kukačka“ nebo „jestřáb“ varianty lyska, zezhulka. S jistotou racek (lat. *Larus*).

Bukač (hebr. "kós", české překlady sýček, kulich, sova, sova ušatá) druh malých sov, jenž obýval pustá místa, olivové háje, skály, houštiny, rozvaliny a hřbitovy: "A obrátím jej v dědictví bukačů."

Křehař - hebr. "šalach", varianta roháč, snad kormorán (*Phalacrocorax carbo*).

Kalous - hebr. "janšúf", jiné překlady výr, ibis, sova pálená.

Porfirián - hebr. "tinšemeth", jiné překlady sova pálená, ibis, labuť, vodní slípka, kavka. Jako Porfirián (z lat. *Porphyrio caeruleus*, druh vodní slípky) jsou přeloženy dva různé hebrejské výrazy: tinšemet (zřejmě druh sovy, jinde přeloženo jako ještěrka, cizojazyčné překlady mají chameleón nebo krtek) a ráchám (labuť, cizojazyčné překlady sup, kterého tak Arabové nazývají dodnes). Jde o egyptského supu, lat. *Neophron percnopterus*, který je bílý, jen křídla má černá. Při letním tahu z jižní Francie přes severní Afriku a Egypt do západní Indie se vyskytuje i v Palestině. Starý Zákon má na mysli nějakého rituálně nečistého ptáka, jehož druh se nám dnes už sotva podaří přesně zjistit.

Labuť. Hebrejské "ráchám", je téměř totožné s výrazem, jakým se v arabštině označuje egyptský sup, jiní překládají také jako sup, bílý sup, mrchožrout či volavka. Na jiném místě je použito slovo porfirián nebo krtece, slovníky navrhují též překlad sova.

Ladislav Kačaba, e-mail: ladakacaba(at)seznam.cz

Pozvánka na exkurze MOS

Zdá se, že koronavirová pandemie zvolna zvolňuje. Opatření se začínají rozvolňovat a my pevně doufáme, že se podaří uskutečnit alespoň červnové a červencové vycházky „Za tajemstvím sousedů“, ale že proběhne třeba i exkurze na hnízdiště vlh. Lze však předpokládat, že se nevyhneme opatřením a omezením, která zatím neznáme. Proto žádné akce nejsou dosud plánované, aktuální situaci a seznam případných procházek naleznete zde: <http://mos-cso.cz/exkurze/>. Tradiční akce se snažíme do jisté míry nahradit individuálními procházkami. Pokud budete mít o takovou službu zájem, kontaktujte nás! Těšíme se s Vámi na viděnou!

Zapojte se do správních řízení!

Zajímá Vás, co se děje okolo? Proč se támhle pokácel strom, tam se staví silnice či se opravuje koryto potoka? Chtěli byste aktuální dění ve Vašem okolí ovlivnit? MOS se účastní správních řízení týkajících se ochrany přírody v Olomouckém a Zlínském kraji. A díky tomu má možnost do mnohých záležitostí zasáhnout a třeba je i trochu ovlivnit. Ale ne všechny kouty rozsáhlého území působnosti známe, a tedy není v našich silách se ke všemu vyjádřit dostatečně. A tady můžete přijít na řadu Vy. Dejte nám vědět na e-mail (info@mos-cso.cz) a my Vás budeme informovat o tom, co se děje ve Vašem okolí. Budeme vděční za postřehy místních znalců, které povedou k lepší ochraně nejen ptáků.

Půjčete si vybavení do terénu!

Výbor MOS se shodl na tom, že by členům MOS rád zpřístupnil část spolkového majetku. Můžete si tak pro potřeby výzkumu či pozorování ptáků zapůjčit např. stativový dalekohled s příslušenstvím, fotoaparát nebo endoskop. Výpůjčka je podmíněna podepsáním smlouvy, která se řídí výpůjčním řádem. Budete-li mít o zápůjčku zájem, kontaktujte jednatele MOS J. Chytila (e-mail: jchytil@centrum.cz, tel.: 724 947 544), který Vám sdělí, zda je daná věc ve Vámi zvoleném termínu k dispozici a vypůjčení zprostředkuje. Pevně věříme, že Vám možnost využití spolkového vybavení udělá radost, a že ji budete využívat. Bližší informace naleznete na webu MOS: www.mos-cso.cz.

Publikujte v Moudivláčkovi a Zprávách MOS!

Pozorovali jste zajímavého opeřence? Máte nezapomenutelný zážitek z terénu nebo z exkurze? Chcete sdělit ostatním členům MOS něco neslýchaného? Napište příspěvek do Moudivláčka! Své příspěvky týkající se tématu ptáků nebo moravské ornitologie zasílejte na e-mail: info@mos-cso.cz. Aktuální příspěvky lze umístit i na webových stránkách Moravského ornitologického spolku www.mos-cso.cz. Odborné články je možné publikovat v recenzovaném časopisu Zprávy MOS. Obecně se odborné časopisy podobného ražení daří zaplňovat čím dál obtížněji. Těšíme se na Vaše příspěvky!

Navštivte videokanál MOS na YouTube

Již více než 700 videí ptáků, ale i dalších skupin organismů si můžete prohlédnout na videokanále MOS na www.youtube.com/MOS1932.

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zasílání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, e-mail: info@mos-cso.cz, www.mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Kateřina Ševčíková (labuť velká), grafická spolupráce – Jiří Kaláček. Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 30 ks. Číslo 1/2021 vyšlo 15. 5. 2021.

